

Kliimaministri määruse „Ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Kliimaministri määrusega „Ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite rakendamiseks.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna nõunik Krista Kupits (e-post krista.kupits@kliimaministeerium.ee, tel 56626203) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Määruse eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 23 paragrahvist, mis on liigendatud seitsmesse peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
5. Toetuse saaja õigused ja kohustused
6. Toetuse maksmine ja kasutamine
7. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse üldsätted.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab, millist poliitikaeesmärki aitab eelnõukohane määrus saavutada.

Lõige 2 sätestab, millise programmi alusel toetust eraldatakse ning millist tulemust meede aitab saavutada. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2023–2026 eelarvestrateegia programmi keskkonnakaitse ja -kasutuse meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamiseks.

Lõike 3 kohaselt kajastatakse toetus perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ ja sekkumises nr 21.2.4.11 „Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise

toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus“. Erialaekspertide koolitustegevust toetatakse Kliimaministri 31.08.2023 käskkirja nr 361 kaudu.

Lõige 4 toob välja, millest projektide valikul lähtutakse.

Lõige 5 annab teada, et käesoleva määruse alusel ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 artiklis 7 nimetatud tegevusi. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi artikkel 7 alusel.

Paragrahv 2 tuuakse välja määruses toodud terminid.

Lõikes 1 on defineeritud määruses kasutatud terminid.

Lõike 2 punktides 1–24 täpsustatakse terminid määruse tähenduses, et oleks võimalik sätestada ja piiritleda rahastatavad tegevused, nende prioriteetsus ning projekti panus meetme eesmärkidesse.

Punktis 1 selgitatakse, et abikõlbliku kulu aluseks olev tegevus peab olema tehtud ja kuludokument koostatud abikõlblikkuse perioodil ning olema vajalik ja mõistlik. Kulu aluseks olev tegevus peab olema kooskõlas kehtiva õigusega, eelkõige ühendmääruse ja käesoleva määrusega.

Punktis 6 toodud innovatsioon on uute ideede ja teadmiste kasutamine uudsete lahenduste rakendamiseks, mis hõlmab toodete ja teenuste väljatöötamist ning uuendamist (tooteinnovatsioon), vastavate turgude hõivamist ja laiendamist (turinnovatsioon), uute tootmis-, tarne- ja müügimeetodite loomist ning juurutamist (protsessiinnovatsioon), uuendusi juhtimises ja töökorralduses (organisatsiooniinnovatsioon) ning töötingimuste ja personali oskuste arendamist (personaliinnovatsioon).

Punktis 7 toodud kliimakindluse tagamist hinnatakse ning asjakohane analüüs esitatakse vajaduse korral koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“ (ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92).

Taristuinvesteeringute puhul, mille kestvus on vähemalt viis aastat, tuleb taotlusele lisada kliimakindluse tagamise hinnang rakendusüksuse kehtestatud vormil. Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu (nt elektrivõrgud, veetaristu), jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad. Taristuprojektid, mille puhul on vajalik kliimakindluse tagamine, hõlmavad uue taristu rajamist või olemasoleva taristu terviklikku uuendamist või laiendamist. Taristuprojektide korral on vaja arvestada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, mis tähendab, et taristuprojektid peavad suurendama energiatõhusust, et seeläbi kokku hoida energiakulu ning toetada kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamist. Taristu hõlmab nii uut taristut kui ka olemasoleva taristu uuendamist, ajakohastamist ja laiendamist.

Punktis 13 toodud ressursi termin katab tootmises kõiki kaupade ja teenuste valmistamiseks vajalikke tootmistegureid, sh toore, energia, vesi, jäätmed.

Punktis 14 täpsustatakse ressursitootlikkuse terminit. Ressursitootlikkus on sisemajanduse koguprodukti (SKP, referentsaasta 2015) ja kodumaise materjalitarbimise (DMC) suhe. DMC tähendab kõiki Eestis tarbitud tahkeid, vedelaid ja gaasilisi materjale, millel on majanduslik väärtus ja mida kasutatakse tootmise ja tarbimise protsessis. Sõna „kodumaine“ tähistab materjali, mis Eestis tarbiti, st nii kodumaisest keskkonnast ammutatud kui ka imporditud materjal, samas kui eksporditud materjal on välja arvatud.

Paragrahv 3 lõigetes 1 -12 reguleeritakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmist.

Paragrahvi 4 lõiked 1 ja 2 sätestavad toetuse andmise eesmärgi ning toetuse oodatavad tulemused.

Toetuse andmise vajadus tuleneb eelkõige Eesti erinevate piirkondade ja osapoolte erinevast võimekusest ringmajandust arendada. Eestis on suuremates omavalitsustes ning asulates ellu viidud mitmeid ringmajandust tarbijale lähemale toovaid projekte, kuid kõikidel piirkondadel ei ole olnud võimalusi seda teha. Selle parandamiseks on vaja teha investeeringuid kogukondlikesse algatustesse, mis panustaksid esmase toorme kasutamise vähendamisse ning tooksid rohetehnoloogiaid tarbijale lähemale ka näiteks hajaasutus piirkondades. Teise tooraine osakaalu on vaja suurendada, luues ringmajanduse koostööprojekte läbi tööstussümbioosi, kasutades ühe ettevõtte tootmisprotsessis tekkivaid tootmisjääke sh kõrvalsaaduseid teise ettevõtte tootmisprotsessi sisendina.

Ringmajanduse tootmismudelite arendamine võimaldab vähendada toorme hankimise vajadust ning sellega seotud kahjusid tulevikus, samuti tööstussümbioosi kaudu juba tekkinud kahjude likvideerimist ning toormeallikate taastamist. Sekkumised parandavad regionaalset (sh uued ettevõtmised tõmbekeskustest eemal) ja tööstusparkide arengut. Sekkumised aitavad piirkondadel olla ettevõtjatele ja elanikele atraktiivsemad. Lisaks on ressursi tõhusamal kasutamisel oluline mõju kasvuhoonegaaside heite vähendamisele, et aidata kaasa kliimaneutraalsele majandusele, vastupidavusele ja kliimamuutustega kohanemisele. Eesmärk on muuhulgas ka motiveerida taotlejaid kasutama ringmajanduse lahendusi regioonides ja sektorites, kus veel ei ole ringmajanduse praktikad juurdunud ning panna taotlejaid välja töötama ja rakendama uudseid ringmajanduse lahendusi, mis suurendaksid koostööd erinevate osapoolte vahel. Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa ringmajandavale ühiskonnale, ressursitõhusale majandusele üleminekul ja kliimamuutustega kohanemisele ning seejuures osapoolte teadlikkuse tõstmisele. Seal juures tuleb ringmajanduse lahenduste väljatöötamisel haavatavamate elanikkonnagruppide (nt eakad, erivajadusega inimesed) eripäradelega arvestada ning tagada neile loodavatele lahendustele ja teenustele juurdepääs.

Üleminek ringmajandusele on konkurentsivõime suurendamise ja üleilmsete suundumuste vältimatu eeltingimus. Kavandatud meetmed on kooskõlas 2020. aasta riigiaruandega suunatud järgmistele teemadele: 1) olulised investeerimisvajadused ringmajanduses, 2) väike ressursitootlikkus ning 3) suur kodumaine materjalitarbimine ja jäätmeteke pärsivad konkurentsivõimet.

Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030 käsitleb vajadust vältida ja vähendada jäätmeteket ning töötada välja keskkonnahoidliku tehnoloogia investeerimisprogramm. Sekkumiste aluseks on eesmärk minna 2050. aastaks üle ressursitõhusale kliimaneutraalsele ringmajandusele (nagu on sätestatud lisas D) ning ELi uus ringmajanduse tegevuskava ja tööstusstrateegia. Toetatav tegevus aitab saavutada ELi ringmajanduse tegevuskava eesmärki kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa rohelise kokkuleppega.

Lõigetes 3 ja 4 kirjeldatakse toetatavate tegevuste arvestamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtetega ja panustamist Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengu strateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse. Tuuakse välja Eesti 2035 siht ja näitajad, millesse määruuses kirjeldatud toetatavad tegevused panustavad.

Toetatavad tegevused peavad panustama Eesti 2035 sihti „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“. Eesmärgiks on uuendusmeelne ja teadmispõhine Eesti majandus, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Võimalus on luua soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks,

teadlased ja ettevõtted saavad teha omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkonna suund on, et see kutsuks töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.

Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihi „Majandus - Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele kaasa aitamist võrdsete võimaluste, ligipääsetavuse, regionaalse arengu ning keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel hinnatakse toetuse andmisel järgmiste näitajatega: „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“, „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“, „Ligipääsetavuse näitaja“ ning „Keskkonnatrendide indeks“, „ringleva materjali määr“ ja „tööjõu tootlikkus“.

Võrdsed võimalused saavad tagatud sellega, et ringmajanduslahenduste loomisel arvestatakse erinevate ühiskonnagruppide (nt vanemaealised, eri rahvusest või erivajadusega inimesed) vajaduste ja eripärade ringmajanduse lahenduste väljatöötamisel ja teenuste pakkumisel (nt juurdepääsu tagamine teenuspunktile, teenuste hinnakujundus jms). Toetatavad tegevused panustavad näitajasse „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“.

Ligipääsetavus tagatakse määruses § 19 lõikes 6 toodud nõude abil. Toetuse saaja on kohustatud tagama ligipääsetavuse liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimestele kõikides avalikkusele suunatud toodetes, teenustes ja tegevustes. Sealhulgas info ja kommunikatsioon ning loodavad objektid ja teenused. Näiteks tuleb arvestada parandus- ja korduskasutuskeskuste jms paikade füüsilist ligipääsetavust, et puuduksid rasked sissepääsud ja takistustega teekonnad. Info ja kommunikatsiooni puhul on muuhulgas oluline arvestada sihtrühma eripärasid ning vastavalt kommunikeerida nii, et vajalik info jõuab kõikideni, kes on asjasse puutuvad. Panust ligipääsetavuse tagamisele hinnatakse „Ligipääsetavuse näitaja“ abil."

Regionaalarengu toetamiseks arvestatakse kohaliku omavalitsuste toetamisel erinevat toetusmäära. Vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks tootmisüksustesse väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone.

Hinnatakse näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. Selle näitaja osas on kõige halvemas seisus Hiiumaa, Põlvamaa, Valgamaa ja Võrumaa, jäädes 32 ja 35 % vahele. Samas kui Harjumaal on see näitaja 121 % ja Tartumaal 80%. Meetmeid rakendades tuleb püüelda selle poole, et regionaalsed erinevused väheneksid.

Taotleja ja taotluse nõuetele ning valikukriteeriumidele vastavaks tunnistatud taotlused reastab rakendusüksus asjakohasesse pingeritta taotleja, kes panustab esmase toorme säästu (tonni aastas) või toorainena kasutatavad jäätmed (tonni aastas) kõige enam. Kui taotlused ei panusta esmase toorme säästu või toorainena jäätmeid, siis antakse toetus neile saabunud taotluste järjekorrast tulenevalt Kirde-Eestisse. Kirde-Eesti piirkond on valitud Regionaal- ja Põllumajandusministri 01.12.2023 käskkirjaga nr 250 kinnitatud „Regionaalse arengu tegevuskava“ alusel. Arvestades piirkondlikke erinevusi ettevõtete konkurentsivõimes ja ligipääsus kapitalile on ettevõtete tootlikkus (SKP hõivatu kohta) Kirde -Eestis madalaim (lk 13, SKT hõivatu kohta EL27 keskmisest (%), PPS alusel (2019). Teemasse panustamist hinnatakse näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“.

Kliima ja keskkonnahoid on väga tähtis, sest toetatavad tegevused panustavad ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamisse. Toetuse andmise eesmärk on rakendada Eestis ringmajanduse põhimõtteid erinevatel tasanditel. Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Projekt panustab Eesti 2035 näitajatesse „Keskkonnatrendide indeks“ ja panustatakse „Säästva arengu riikliku strateegia“ näitajasse „ringleva materjali määr“. Näitaja on ka valitsuse tegevusprogrammi mõõdik. Näitab ringselt kasutatud materjali osatähtsust kogu materjalikasutuses. Panustatakse ka „Säästva arengu riikliku strateegia“ näitajasse „tööjõu tootlikkus“ (tööjõu tootlikkus EL-i võrdluses). Tootlikkus suhtena Euroopa Liidu keskmisest hõivatu kohta näitab SKP-d töötaja kohta võrdluses Euroopa Liidu keskmisega. Keskkonnatrendide indeks näitab paranevate keskkonnatrendide osatähtsust Eesti säästva arengu keskkonnavaldkonna näitajates.

Info näitajate kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi põhiõiguste harta nõuetega, sh on see kooskõlas põhiõiguste harta jaotisega „Võrdsus“ (artiklid 20–26).

Lõigetes 5 ja 6 kirjeldatakse rakenduskava väljundnäitajasse ja rakenduskava tulemusnäitajatesse panustamist tabelis 1 ja 2 toodud andmete järgi.

Perioodi 2021–2027 rakenduskava väljundnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase ja aasta	2024 vahesiht tase	2029 sihttase	Selgitav teave
Ringmajanduses toetatavad ettevõtjad (ettevõtjad)	Ei kohaldu	0	10	Rahalist toetust saanud unikaalsete ettevõtete arv. Näitajasse loetakse vaid ettevõtjaid Äriseadustiku tähenduses (s.o füüsilisest isikust ettevõtja, osühing, aktsiaselts, täisühing, usaldusühing, tulundusühistu). Näitaja täitmist raporteeritakse pärast projekti tegevuste lõpetamist lõpparuandega.

Tabel 1. Meetme nimekirja väljundnäitaja

Näitajate sisu ja aruandluse tingimusi kirjeldatakse perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Perioodi 2021–2027 rakenduskava tulemusnäitaja nimetus ja mõõtühik, kood	Algtase	Aasta	2024 vahesihhtase	2029 siht-tase	Selgitav teave
Toorainena kasutatud jäätmed (tonni aastas), kood RCR48	0	2021	ei kohaldu	400	Toetatud projekti tulemusel toorainena kasutusele võetav jäätmete aastane kogus tonnides. Saavutustaset raporteeritakse 1 aasta pärast projekti lõppemist tegelikele mõõdetud andmetele tuginedes.
Esmase toorme sääst projektidega (tonni aastas)	0	2021	ei kohaldu	500	Toetatud projekti tulemusel tekkiva esmase toorme sääst ühe aasta kohta. Saavutustaset raporteeritakse 1 aasta pärast projekti lõppemist tegelikele mõõdetud andmetele tuginedes.

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitajad

Arvestatakse, et Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027 on programmi rahaliste vahendite (EL) esialgne jaotus sekkumise valdkonna 071 (ringlussevõetud materjalide toormena kasutamise soodustamine) järgi.

Lõikes 7 tuuakse välja, et toetuse andmisel on täiendav projekti spetsiifiline näitaja määruse §-s 5 sätestatud toetatav tegevus ja selle arvu järgi.

Paragrahvi 5 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse määruse rakendusüksus ja -asutus. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus ning rakendusasutus Kliimaministeerium.

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Eelnõu paragrahvis 6 sätestatakse tegevused, mida meetme raames toetatakse.

Lõikes 1 tuuakse välja, millele peab toetust saav projekt panustama.

Lõikes 2 sätestatakse tegevused, mida toetatakse. Toetust antakse ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelite rakendamiseks vajalike tegevuste elluviimiseks. Toetatakse terviklikke lahendusi, millega võetakse kasutusele ringmajandusalane süsteem, tehnoloogia või koostöömudel. Lahendused võivad hõlmata nii teenus-, tootmis- kui ka tarneahelate tõhustamist, aga ka kogukondlike projekte kohaliku probleemi lokaalseks lahendamiseks.

Toetust antakse näiteks järgmisteks tegevusteks:

1) Tööstussümbioosi lahenduste rakendamine (punkt 1). Tööstussümbioos kujutab endast kohalikku partnerlust, kus partnerid jagavad ja korduskasutavad ressursse, et luua väärtust ning pikendada ressursside eluiga. Selle eesmärk on luua materjalide ahel, kus kadusid ja jäätmeid tekib minimaalselt. Tööstussümbioosi (ingl k *industrial symbiosis*) eesmärk on kinnise tootmistsükli saavutamine, kus ühe ettevõtte või tootmisüksuse ülejäägid, heitsoojuse ja muud ülejäägid tasakaalustab ära teine ettevõtte või ettevõtte mõni teine tootmisüksus. Meede on suunatud §10 lõige 1 punktides 5-7 toodud taotlejatele.

2) Toetatakse ringmajanduse ärimudelite rakendamist (punkt 2), mis aitavad vähendada kasutatavate toodete, materjalide, kemikaalide koguseid või väärindavad kasutusel olevaid materjale sh: jagamismajanduse lahenduste arendamine, loomine ning olemasolevate teenuste laiendamine. Näiteks raamatukogudes lisaks raamatute laenutamisele ka muude kodumajapidamistes vajalike vahendite laenutamine või transpordivahendite

jagamisvõimaluse loomine asukohtadesse, kus seda varem olnud ei ole või muud sarnased tegevused. Samuti toetatakse toote tootmiselt teenuse pakkumisele üleminekut tootmisettevõtetes; sh parandus- või hooldamisvõimaluse pakkumine ning selleks vajalike investeeringute tegemine, aga ka biomajanduse lahenduste rakendamine. Biomajandusel on potentsiaali toota väärtuslikke kemikaale, kavandada uuenduslikke puittooteid ja biotooraineid ning tervislikke ja kestlikke toidusüsteeme. Biomajanduse lahendustena toetatakse tegevusi, mis annavad lisaväärtuse biotoorainele, millele muidu oleks muutunud jäätmeteks (näiteks lambavill, puiduhake, vetikad vms). Toetatavad on parandustöökodade loomine ja arendamine sh lahendused, kus enne toote ära viskamist saaks kasutaja toodet ise parandada, et pikeneks toote eluiga. Leitakse lahendusi parandustöökodade loomiseks või laiendamiseks uutesse asukohtadesse või lisatakse olemasolevatele uudseid tehnoloogiaid ja võimalusi. Parandustöökodade abil on võimalik pikendada toodete kasutusperioodi või uuendada toodet selliselt, et seda on võimalik uuel otstarbel kasutada ning läbi selle väheneb jäätmete. Toetatakse parandustöökodades uudsete teenuste piloteerimist. Meede on suunatud §10 lõige 1 punktis toodud taotlejatele.

3) Toetatakse vabatahtlikke keskkonnaametmete kasutuselevõttu (punkt 3) näiteks keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine ja registreerimine, sealhulgas keskkonnajuhtimissüsteemist tulenev keskkonnategevuse edasine parandamine, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1–45) ning Euroopa Liidu ökomärgise taotlemine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 66/2010 ELi ökomärgise kohta (ELT L 27, 30.1.2010, lk 1–19) ja ka toote olemusringi hindamisele, mis võimaldaks tootjal teha otsuseid ringmajanduse ärimudelile üleminekuks.

Lisaks selgitatakse lõikes 3, et toetust ei anta tegevusele, mis on tehtud enne taotluse esitamist. Projekti raames võib teha enne ära eeltööd, nt projekteerimine jmt.

Lõikes 4 kirjeldatakse, kuidas toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (852/2020) artikli 17 tähenduses. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl k *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealusel määruses sätestatud keskkonnaeesmärki. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimisel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas DNSH printsiibiga.

Taksonoomiamääruse artiklis 17 on määratletud, mida tähendab keskkonnaeesmärkide oluline kahjustamine. Selleks, et määrus vastaks „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, ei tohi toetatav tegevus kahjustada järgmisi keskkonnaeesmärke:

1) *kliimamuutuste leevendamine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet. Toetatavad tegevused ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile, neil puudub negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele, pigem on mõju positiivne. Väiksemast ressursivajadusest tingituna väheneb vajadus toota uusi materjale, mille tootmisega kaasneks kasvuhoonegaaside heide;

2) *kliimamuutustega kohanemine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele. Määruse alusel toetatavatel tegevustel puudub otsene mõju kliimamuutustega kohanemisele. Kaudne mõju seisneb selles, et tänu väiksemale ressursivajadusele väheneb mõju keskkonnale ja sellest tingituna ka võimalik mõju kliimamuutuste tekkele;

3) *vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse*: tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit. Määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, pigem positiivne mõju, sest tänu ringmajandusele väheneb ka veekasutus;

4) *ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt*: tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda. Määruse tegevustel on positiivne mõju. Oma tootmisjääkide kasutamisega väheneb vajadus uute ressursside järele ning ressursse kasutatakse säästlikumalt ning väheneb jäätmetekke;

5) *saastuse vältimine ja tõrje*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse. Ringmajanduse rakendamisel vähendab reostuse oht, kuna suurem osa ressursist kasutatakse tootmiseks ära ning jäätmeid tekib vähem. Oma tootmisjääkide kasutusega väheneb samuti jäätmetekke ja sellest tingitud võimalik reostus;

6) *elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine*: tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust. Määruse raames toetatavatel tegevustel on kaudne positiivne mõju. Tänu ringmajanduse rakendamisele väheneb uue ressursi hankimise vajadus ja sellega seoses mõju keskkonnale.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Kliimaministeerium tegi analüüsi ise ning võttis aluseks ka perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi.

Lõikes 5 tuuakse välja, et toetatakse vaid taristuinvesteeringut, mille puhul on tagatud kliimakindlus. Tingimus kehtib taristule, mille kestvus on vähemalt viis aastat.

Paragrahv 7 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõikes 1 sätestatakse, et kulu on abikõplik, kui see on kooskõlas ühendmääruse ja käesolevas määruses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega. Kulud on abikõlblikud kindlasummalise makse alusel vastavalt Ühendmääruse § 20 lõike 1 punktile 1.

Lõikes 2 loetletakse toetuse andmise eesmärki panustavaid abikõblikke kulusid, mis on seotud konkreetsete tegevustega. Abikõplik on samuti erinevate kliimateemaliste analüüside koostamise kulud, sh kliimakindluse analüüsi koostamine, kui seda tehes on jälgitud Euroopa Komisjoni metoodikat kliimakindluse analüüsi tegemiseks. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tegevustest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamiseks tehakse kliimakindluse hindamine ning esitatakse vastav analüüs koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 373/01 „Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“¹ (ELT C 373, 16.9.2021, lk. 1–92).

Lõikes 3 loetletakse kulud, mis ei ole abikõlblikud ning lõikes 4 tuuakse välja, et käesoleva määruse § 9 lõikes 2 nimetatud riigiabi taotlemise korral ei või kavandatavat tegevust alustada

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0916(03)&from=EN)

ega sellega seotud siduvaid kohustusi võtta varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Paragrahvi 8 lõigetes 1 kuni 3 käsitletakse täpsemalt meetme raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi detaile.

Paragrahvi 9 lõigetes 1–14 sätestatakse määrusega antava taotlusvooru eelarve kehtestamise detailid, toetuse piirsumma ja osakaal. Lõikes 10 arvestatakse ühendmääruse sätetega: art 36 lg 8, art 38 lg 6, art 47 lg 9, mis annavad võimaluse suurettevõtjatele antava toetuse määra tõsta 5% võrra.

Lõikes 14 sätestatakse toetuse määr ja osakaal kohalikele omavalitsustele. Toetuse määr on kuni 70%. Toetuse osakaal on vastavalt määruse lisale 40–70 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. Tegemist on maksimaalse toetuse osakaaluga, millele vastavalt tuleb taotlejal planeerida minimaalne omafinantseeringu osakaal ja vahendid eelarves. Määruse lisas määratakse toetuse maksimaalne osakaal eraldi igale kohaliku omavalitsuse üksusele. Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetuse määra leidmisel kasutatakse põhimõtet, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuste jagamisel toetusmäär vahemikus 40–70% kasutatakse valemit, mille järgi jagatakse kohaliku omavalitsuse tulud Eesti keskmisega. Aluseks on võetud regionaal- ja põllumajanduseministri 07.08.2023 kirjas nr 1.4- 2/1642-1 soovitatud toetusmäärade kasutamine kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) lõikes. Määruse väljatöötamisel tehti analüüs ja võeti arvesse riigihalduse ministri 08.12.2020 määruse nr 49 „Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ alusel antavate toetuste osakaalud. Nende kujunemise detailid on toodud samas määruses ja kohalduvad ka kehtestatavale määrusele. Regionaalne diferentseerimine tagab toetuse andmise vastavuses kohaliku omavalitsuse suutlikkusele ise projekti panustada.

Tegevust toetatakse meetmest „Ringmajanduse korraldamine“.

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduse korraldamine	Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; tööstus- ja teenindussektori, sh Veed energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine; jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; ringlussevõtu võime	111 028 963,0	2 122 758	118 500 000	231 651 721

	suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine.				

Rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise number on 21.2.4.11, rahastatud tegevuste detailne hinnanguline jagunemine on lisatud allpool tabelis 3. Toetuse kasutamise vajalik protsent oleks määruse alusel 50%. ELi toetusest on planeeritud kasutada reaalselt 9 miljonit eurot kogumaksumusega 14 294 117 eurot.

Rakenduskavaga kooskõlas olev sekkumine	EL toetuse eelarve	EL toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus (sekkumise number on 21.2.4.11).	9 000 000	63%	794 117	4 500 000	14 294 117
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	85%	150 000	0	1 000 000
lisaraha	2 000 000	85%	352 941	0	2 352 941
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	650 000	85%	114 706	0	764 706
lisaraha	1 000 000	85%	176 470	0	1 176 470
c) TAT määrus avatud taotlemine	4 500 000	50%	0	4 500 000	9 000 000

Tabel 3. Sekkumise nr 21.2.4.11 eelarve kasutamise plaan

Arvestuslik toetuse kasutamine on toodud tabelis 4. Toetuse kasutamise protsent on määruse alusel %.

	ELi toetuse eelarve eurodes	Omafinantseering ja riiklik kaasfinantseering eurodes	Kogumaksumus eurodes
Sekkumine: Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude	6 851 065	7 443 052	14 294 117

vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus			
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	2 850 000	502 941	3 352 941
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	1 650 000	291 176	1 941 176
c) TAT määrus – avatud taotlemine	2 351 065	6 648 935	9 000 000

Tabel 4. Sekkumise nr 21.2.4.11 eelarve kasutamise arvestuslik plaan

Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent 47,93. Kuna toetuse andmisel tuleb arvestada riigiabiga, siis omafinantseeringu panus muutub. ELi toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527.

Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Kliimaministeeriumi struktuuritoetuste ringmajanduse korraldamise osa eelarve jaotuse vajadus on alljärgnev.

Rakenduskavaga koosõlas olevad sekkumised	EL toetuse eelarve	EL toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus (sekkumise number on 21.2.4.11).	9 000 000	63%	794 117	4 500 000	14 294 117
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	85%	150 000	0	1 000 000
lisaraha	2 000 000	85%	352 941	0	2 352 941
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	650 000	85%	114 706	0	764 706
lisaraha	1 000 000	85%	176 470	0	1 176 470
c) TAT määrus avatud taotlemine	4 500 000	50%	0	4 500 000	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine:	34 500 000	33,33%	0	69 000 000	103 500 000

a) TAT määrus - audit (ressursi- ja kemikaaliaudit)	1 000 000	33,33%	0	2 000 000	3 000 000
b) TAT määrus - investering	33 500 000	33,33%	0	67 000 000	100 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (määrus)	10 000 000	50%	0	10 000 000	20 000 000
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	35 528 963	69%	975 699	15 000 000	51 504 662
a) TAT käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93%	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	34 788 194	70%	170 921	15 000 000	49 959 116
Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine (avatud taotlemine, määrus)	22 000 000	52%	352942	20 000 000	42 352 942

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlusele.

Paragrahvi 10 lõikes 1 punktides 1–7 sätestatakse nõuded taotlejale. Taotleja saab olla kohalik omavalitsus, kohalike omavalitsuste liit või KOVi hallatav asutus. Lisaks võib toetust saada maakondlik arendusorganisatsioon, mille all mõeldakse kohaliku omavalitsuse üksust või nende ühisasutust või omavalitsuste või omavalitsuste liidu asutatud mittetulundusühingut või sihtasutust, kellele maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste volikogud on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 61 lõike 2 või 3 alusel teinud ülesandeks maakonna arengu kavandamise.

Lõikes 2 tuuakse välja, et taotleja peab vastama ühendmääruse § 3 lõigetele 2 ja 4.

Projekti elluviimisel peab toetuse saaja järgima asjakohaseid kohalduvaid keskkonnavalaseid õigusakte ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet.

Projekt ei tohi riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas toodud põhiõiguseid.

Paragrahvis 11 sätestatakse lõigetes 1 kuni 5 nõuded toetuse taotlusele.

Taotlus peab vastama määruse tingimustele, mis tagab, et toetust antakse eesmärgipärasteks tegevusteks ning projekt on tulemuslik. Taotlus peab sisaldama paragrahvis kirjeldatud andmeid ja dokumente.

Taotleja peab arvestama projekti tegevuste elluviimisel kõiki asjakohaseid keskkonnavalaseid õigusakte. Struktuurivahendite kasutamiseks tuleb tutvuda ja kohaldumisel arvestada korraldusasutuse veebilehel² toodud keskkonnanõuetega. Taotleja kinnitab, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Enne kinnituse andmist tutvub

² <https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouuded>.

taotleja „ei kahjusta oluliselt“ teabelehega, mis on lisatud taotlusmaterjalide juurde, et taotleja saaks anda informeeritud kinnituse. Rakendusüksus lisab E-toetuste keskkonda sellised kinnitused, mis kohalduvad kõikidele taotlejatele ühtemoodi.

Toetusega korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tuleb tagada kliimakindlus. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgiga. Taotleja teeb taotlemisel kliimakindluse analüüsi, kui taotleb toetust taristuprojektile, järgmiselt:

- 1) hindab projekti/tegevuse kooskõla kliimamuutustega kohanemise eesmärkidega (globaalsed, ELi, riiklikud ja kohaliku tasandi kohanemise eesmärgid);
- 2) hindab, kuidas kliimamuutused mõjutavad projekti/tegevust ning kas on tagatud vastupanu kliimamuutuste mõjule (lühiajalises ja pikemas perspektiivis);
- 3) hindab, millised kliimamuutustega seotud eesmärgid ja tegevused tuleb lõimida projekti/tegevusse (nt tegevused, mis suurendavad linnakeskkondade vastupanu kliimamuutustele ja vähendavad soojussaare efekti on säästlike sademeveelahenduste ning rohe- ja sinitaristu edendamine, kliimateadlikkust suurendavad tegevused, hädaolukordadele reageerimise kavad jms);
- 4) hindab, milliseid kliimamuutuste mõjust tulenevate võimalike riskide mõju projektile/tegevusele tuleks üksikasjalikumalt käsitleda (äärmuslikud ilmanähtused, nagu põuad, hoogsadudest tingitud üleujutused, tormid, aga ka aeglaselt kujunevad nähtused, nagu merevee taseme tõus).

Kliimakindluse tagamise hindamiseks on Euroopa Komisjon 2021. aastal kehtestanud teatise [„Taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027“](#). Kliimakindluse hindamine vastavalt komisjoni juhendile on kohustuslik Euroopa Liidu vahenditest rahastatavate taristuobjektide puhul programmiga sätestatud tingimuste kohaselt. Positiivne rahastamisotsus on võimalik langetada üksnes nende kliimakindluse hindamise kohustusega taristuobjektide suhtes, mille puhul on kliimakindlus tagatud ning see on hinnatud ja dokumenteeritud vastavalt Euroopa Komisjoni juhendis antud suunistele.

Hinnavõrdluse tegemiseks kindlasummalise makse kehtestamiseks oleks vaja võrreldavad hinnapakumused üksteisest sõltumatult pakkujatel ning pakkumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakkumuste infoga kirjalikult taasesitataval vormil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakkumistega. Ühe ettevõtte esitatud pakkumusega ei saa piirduda (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakkumiste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakkumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakkumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite raames).

Määruse §-5 lõikes 5 nimetatud kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamine peab sisaldama hinnangut kliimamuutuste leevendamise ning kliimamuutustega kohanemise kohta, mille koostamisel saab lähtuda rakendusüksuse kodulehel avaldatud juhiseist.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise ja menetlemise protsessi.

Paragrahv 12 lõiked 1 kuni 10 kirjeldavad, kuidas taotlusvooru käivitatakse ning mis tingimustel toimub taotluse esitamine ja menetlemine. Toetust antakse käesoleva määruse § 5 lõike 2 punktide 1-5 osas tähtjaliste taotlusvoorude kaudu ning § 5 lõike 2 punkti 6-7 osas jooksva taotlusvooru kaudu. Taotlus tuleb esitada e-toetuse keskkonna kaudu ja arvestada määruses sätestatud tingimusi. Taotluse vastuvõtmine toimub ühendmääruse §-s 5 sätestatud tingimustel. Rakendusüksus võib anda taotluse täienduste ja muudatuste esitamiseks või puuduse kõrvaldamiseks taotlejale kuni 10 tööpäevase tähtaja. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 65 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest. Taotluse menetlemise tähtaeg pikeneb puuduste kõrvaldamiseks antud tähtaja võrra.

Paragrahvis 13 sätestatakse valikukomisjoniga seonduvad tegevused. Rakendusüksus moodustab nõuetele vastavate taotluste hindamiseks valikukomisjoni, mille koosseisu kuulub vähemalt üks ministeeriumi ja kaks rakendusüksuse nimetatud liiget. Rakendusüksus võib kaasata eksperte. Kõik valikukomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatusdeklaratsiooni. Valikukomisjoni tööd korraldab rakendusüksus, kutsudes vajaduse korral kokku koosoleku. Valikukomisjoni eksperte üldjuhul ei avalikustata, et neid ei oleks võimalik taotlejatel mõjutada. Eksperte ei avalikustata üldjuhul ka tagantjärele, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusseemides.

Paragrahv 14 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise korra. Taotleja ja taotluse nõuetele vastavust kontrollib rakendusüksus. Taotleja või taotluse mittevastavuse korral teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust sisuliselt hindamata.

Paragrahv 15 sätestab projektide valikukriteeriumid ja -metoodika ning taotluse rahuldamise protsessi kirjelduse. Valikukomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Projekti koosõla valdkondliku arengukavaga, mõju rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kui valikukriteeriumi hindamisel lähtub rakendusüksus järgmisest:

1) projekt peab panustama ringmajanduse korraldamisse, omama mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele (koosõla kinnitatakse §-s 3 sätestatud näitajate kaudu). Valikukriteerium on täidetud, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et projekt panustab määruses nimetatud toetuse andmise eesmärkidesse. Kui taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, siis on eespool toodud nõue täidetud ning toetuse taotleja saab projekti koosõla „Riigi jäätmekava 2023–2028“ peatükk 3.1 ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kinnitada (koosõla kinnitatakse §-s 3 sätestatud näitajate kaudu).

Riigi jäätmekavas on toodud kestliku ja teadliku tootmise ja tarbimise ning jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamise olulisemate jäätmeliikide lõikes eesmärgid ning konkreetsed meetmed, koos vastutajate, ajaraami ja võimaliku rahastusallikaga on kirjas jäätmekava juurde kuuluvas lisas nimega „Riigi jäätmekava 2023–2028 rakenduskava“.

Euroopa roheline kokkulepega seadis Euroopa Komisjon eesmärgi muuta EL tänapäevase, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastaks on saavutatud kestlik kliimaneutraalne ringmajandus. ELi ringmajanduse tegevuskava üheks peamistest tegevussuundadest on jätkusuutliku tootepoliitika raamistiku loomine. Kestliku tootepoliitika eesmärk on muuta tooted kliimaneutraalseks, vähendada jäätmeteket, muuta

tooted ressursitõhusaks ja ringmajanduseks sobivaks. Ühtlasi keskendutakse tootmisprotsesside ringsusele, et edendada väärtusahelates ja tootmisprotsessides tervikuna materjalisäästu ning suurendada ringlussevõttu tööstussektoris. Näiteks piiratakse ohtlike kemikaalide sisaldust toodetes ning toote tootmisel kasutatakse ringlussevõetud materjali. Kriitilisi tooraineid sisaldavate probleemtoodete tootmisel on eesmärgiks teisese toorme kasutamine toote tootmisel, toimimise ja vastupidavuse parameetrite kehtestamine, ohutute toodete tootmine. Toote olelusringi pikendamiseks seatakse nõudeks eemaldatavus, asendatavus ja parandatavus. Oluline on kasutada materjale, mis on ringlusse võetavad ja ei sisalda ohtlike aineid. Tooded, mis läbivad taastamise, korduskasutamise või kasutusotstarbe muutmise peavad vastama tootenõuetele. Kestlikku ja teadlikku tootmist ning tarbimist Eestis kajastavad põhjalikumalt loodavad ringmajanduse juhendmaterjalid ja ringmajanduse valge raamat, mis valmis 2022. aastal. Vabatahtlike meetmete tööriistadeks antud valdkonnas on näiteks EMAS või ISO keskkonnajuhtimissüsteem ja erinevad sertifitseeritud ökomärgised, mis tagavad jätkusuutliku ja teadliku tootmise erinevates valdkondades. Oma tegevusi ja ressursi kasutamist on võimalik ettevõttel reguleerida kasutades ja rakendades EMAS või ISO keskkonnajuhtimissüsteemi. Rakendades ettevõtte tegevustes ökomärgisega sertifitseeritud toodete kasutamist, on võimalik vähendada kaudselt keskkonna ressursside kasutamist läbi reguleeritud ja kontrollitud toodete tootmise. Jäätmetekke vältimine, vähendamine Jäätmekäitluse hierarhia kohaselt tuleb esmajärjekorras vältida jäätmeteket. Jäätmetekke vältimine aitab tõhustada majanduse ressursikasutust ning vähendada loodusressursside kasutusest ja jäätmete käitlemisest tulenevat negatiivset mõju keskkonnale ja inimese tervisele. Ühtlasi aitab jäätmetekke vältimine vähendada majanduskulusid (nt toidu jm oluliste ressursside ja materjalide raiskamise vähendamise kaudu). Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus ettevõtetes jms. Jäätmetekke vältimist ja korduskasutust soodustavate majandusmeetmena on ELis välja töötatud EMAS keskkonnajuhtimissüsteem, mille abil on ettevõttel võimalik oma tegevusi reguleerida selliselt, et korduskasutuse abil välditakse jäätmete teket. Jäätmetekke vältimine hõlmab kõiki majandussektoreid, materjalivoogusid ning tarbitud toodete nn olelusringi. Jäätmetekke vältimine on võimalik üksnes siis, kui toote olelusringi kõikidel etappidel suudetakse mõjutada praktilisi otsuseid: seda, kuidas toode kujundatakse, valmistatakse, tarbijale kättesaadavaks tehakse ja kasutatakse.

2) projekti põhjendus. Projekt on põhjendatud juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad toetuse määruse §-s 5 nimetatud toetatavatele tegevustele. Kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

- a) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;
- b) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadav, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad;
- c) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust;

3) tuuakse välja vajadus analüüsida projekti kuluefektiivsust. Kriteeriumi puhul hinnatakse, kas:

- a) ettenähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks (projekti väljundi jaoks vajalike tegevuste ja eelarve suhe peab olema põhjendatud ja kavandavad tegevused otseselt suunatud projekti väljundite saavutamiseks);
- b) planeeritud eelarve on realistlik (planeeritud tegevused, hind ja elluviimise aeg on tasakaalus) ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud ning planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud, ning taotleja on suuteline rahastama

projektile järgnevaid püsikulusid. Oluline on saada info kindlasummalise makse kehtestamiseks eelarveprojekti alusel;

4) tuuakse välja vajadus analüüsida toetuse taotleja suutlikkust projekti ellu viia.

Kontrollitakse, kas taotlejal on kogemus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti elluviimiseks kavandatud viisil, tagades kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse (sh taristuinvesteeringute või tootlike investeeringute puhul edasised tegevus- ja hoolduskulud);

5) taotlus peab olema kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi riigi pikaajalise arengustrateegia näitajatesse, mis on sätestatud §-s 3.

Rakendusüksus loeb nimetatud valikukriteeriumi täidetuks üksnes juhul, kui toetuse taotluses kajastatud teabe põhjal on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt vastab toetuse määruse §-s 3 sätestatud toetuse andmise eesmärkidele.

Taotleja ja taotluse nõuetele ning valikukriteeriumidele vastavaks tunnistatud taotlused, mille toetavad tegevused vastavad § 5 lõike 2 punktis 6 ja 7 toodule, rahuldab rakendusüksus taotlused nende laekumise järjekorras kuni taotlusvooru eelarve ammendumiseni.

Kui toetatavad tegevused vastavad käesoleva määruse § 5 lõike 2 punktides 1-5 toodule osas reastab rakendusüksus asjakohasesse pingeritta taotleja, kes panustab näitajasse toorainena kasutatavad jäätmed (tonni aastas) kõige enam. Kui taotlusvooru eelarve võimaldab, siis rahastatakse saabunud taotlused, kes ei panusta näitajasse toorainena kasutatavad jäätmed (tonni aastas), nende saabumise järjekorras, eelistades neid taotlusi, mille projekti asukoht või tootmisüksus on Kirde-Eestis. Ülejäänud taotlused rahastatakse eelarve olemasolul nende esitamise järjekorras.

Taotluse rahuldamise otsuse põhipunktid on sätestatud ühendmääruses ja lisanduvad eelnõukohases määruses. Taotlus rahuldatakse, kui see on esitatud määruses kehtestatud korras, vastab §-des 10 ja 11 kehtestatud nõuetele, toetust taotletakse §-s 5 nimetatud toetatavate tegevuste kulude katteks, §-s 7 nimetatud perioodil ning §-s 3 nimetatud eesmärkidel.

Paragrahv 16 sätestab taotluse rahuldamata jätmise tingimused.

Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotleja või taotlus ei vasta esitatud nõuetele; toetust ei taotleta toetatavale tegevusele; tegevust ei planeerita ellu viia abikõlblikkuse perioodil; rakendusüksusel tekib kahtlus toetuse eesmärgipärasuses kasutamises ja muudel juhtudel, kui taotluses väljendub teave, mis on vastuolus eelnõukohases määruses sätestatud toetuse andmise tingimustega. Seega jäetakse taotlus rahuldamata, kui see ei vasta nõuetele. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui eelarvelised vahendid ammenduvad.

Rakendusüksus toimetab taotluse rahuldamata jätmise otsuse toetuse taotlejale pärast otsuse tegemist e-toetuse keskkonna vahendusel.

Paragrahv 17 sätestab taotluse osalise ja kõrvaltingimusega rahuldamise tingimused.

Taotluse osaline rahuldamine on lubatud põhjendatud juhul ja tingimusel, et projekti eesmärk on saavutatav ka osalise toetusega. Taotluse osalisel rahuldamisel võib taotleja nõusolekul vähendada toetuse summat ning muuta toetatavaid tegevusi. Maksete saamise õigus tekib toetuse saajal pärast seda, kui ta on rakendusüksusele tõendanud kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

Paragrahv 18 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ja korra. Taotluse rahuldamise otsust võib muuta ühendmääruse §-des 12 ja 13 sätestatud tingimustel ja korras.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja õiguseid ja kohustusi.

Paragrahv 19 sätestab toetuse saaja õigused ja kohustused. Toetuse saajal on õigus saada projekti elluviimiseks rakendusüksuselt nõustamist projekti koordineerima määratud projektikoordinaatorilt. Rakendusüksus tagab projektikoordinaatorile juriidilise ja rahalise toe. Toetuse saaja kohustus on projekt taotluse alusel ellu viia, projekti tegevustega alustada kuue kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates ning projekti tulemust taotluses kirjeldatud viisil kasutada ja säilitada viis aastat pärast projektile lõppmakse tegemist. Toetuse saajal, kes on hankija riigihangete seaduse tähenduses, tuleb riigihangete korraldamisel järgida riigihangete seadust ning eelistada keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriume.

Paragrahvis 20 sätestatakse toetuse kasutamise seotud aruannete esitamise kord ja aruandes kajastatud teave. Rakendusüksus võib täpsustada aruannetes esitatavat teavet.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise ja kasutamise tingimusi.

Paragrahvis 21 sätestatakse, et toetust makstakse kindlasummalise maksena ühendmääruse § 28 lõike 2 alusel. Maksetaotluse menetlemine ja selle peatamine toimub ühendmääruses sätestatud korras.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.

Paragrahv 22 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34–38 põhjal.

Paragrahv 23 kirjeldab vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb ÜSS2021_2027 § 31 järgi esitada enne halduskohut rakendusüksusele ning see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Sama paragrahvi kohaselt võib esitada vaide, mis on tehtud auditi aruande alusel.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706). Määruse koostamisel lähtutakse muuhulgas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

5. Määruse mõjud

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Määruse koostamise hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal hindame, et määruse eelarve vahenditega saavutatakse rakenduskavaga seatud näitajate sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

6. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist (ÜF).

Määruse rakendamisest ei oodata lisatulu riigieelarvelisse.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi, Riigikantselei, Euroopa Komisjoniga, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.